

Louis Burjes
20478 Vinewood Dr.
Wickliffe, Ohio 44092
5-25-81

AMERICAN IN SPIRIT
IGN IN LANGUAGE ONLY

Serving Chicago, Milwaukee, Waukegan, Duluth, Joliet, San Francisco,
Pittsburgh, New York, Toronto, Montreal, Léthbridge, Winnipeg, Denver,

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER
Indianapolis, Florida, Ely, Pueblo, Rock Springs, all Ohio

NO. 85

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

CLEVELAND, OHIO, MONDAY MORNING.

AUGUST 4, 1980

ZSSR ima več težav z afganistansko vojsko kot z uporniki!

NEW DELHI, Ind. — Upori v raznih enotah afganistanske vojske povzročajo hude preglavice sovjetskemu poveljnikom. Uporniki, ki delujejo v gorah in hribih te države, so sicer še vedno aktivni, nimajo pa sodobnega orožja, s katerim bi lahko prizadejali težke izgube na sovjetske enote. Afganistanski vojaki, ki jih vežbajo in oborožujejo Sovjeti, imajo takšno orožje.

Upor nekaterih enot 14. oklopne divizije afganistanske vojske npr. traja več kot en teden. Sovjeti napadajo z letali, helikopterji, tanki ter obstreljujejo uporniške položaje s topništvo. Mnenje zahodnih vojaških strokovnjakov je, da se je sedaj raznela navadna vojna v nekaterih krajih Afganistana, kjer se enote ene redne vojske spopadajo z enotami druge.

Po nepotrjenih vesteh o uporu 14. divizije v mestu Ghazni, jugozahodno od Kabula, so afganistanski vojaki, ki so sicer obkoljeni od Sovjetov, že sestrelili 4 letala tipa Mig ter kar 12 močno oboroženih helikopterjev.

Najnovejša poročila trdijo, da je močna sovjetska enota končno zavzela oporišče v Ghazni in da so uporniki zbežali v hribe in gore. Od 5000 članov enot 14. divizije jih je menda sodelovalo v uporu proti ZSSR kar 4500.

Notranja nasprotja v vrstah afganistanske komunistične stranke so menda glavni vzrok večine najnovejših uporov v afganistanski vojski. Predsednik Babrak Karmal je začel s čistko, v kateri odstranja vse svoje številne nasprotnike, ki pripadajo skupini, znani pod imenom Khalq. Težava za Karmala in Sovjete, ki ga podpirajo, je v tem, da je večina vojaških častnikov naklonjena Khalq skupini.

Sovjeti se torej soočajo v Afganistanu kar z dvema vojnima, eno proti muslimanskim upornikom, drugo pa proti pomembnim delom afganistanske komunistične stranke same. Kaj takega brez dvoma Leonid I. Brežnjev in njegovi kolegi v sovjetskem politbiroju niso pričakovali, ko so se odločili decembra lani za zasedbo te države.

Zadnje vesti

*Moskva, ZSSR — Včeraj so se končale letošnje olimpijske igre. Zaključna slovesnost je bila skrbno organizirana. Največ kolajn so si prisvojili sovjetski športniki, sledili so jim Vzhodni Nemci.

*Kairo, Eg. — Egiptski predsednik Anvar Sadat je prekinil vsa nadaljnja pogajanja z Izraelom glede položaja Palestinev. Sadat je ogorčen, ker je izraelski parlament sprejel zakon o priključitvi vzhodnega dela Jeruzalema Izraelu.

*Bridgeport, Bar. — Prvi orkan letošnje sezone je divjal nad otokom Barbados v Karibskem morju in povzročil precejšnje razdejanje. Točnih podatkov o človeških žrtvah in gmotne škode še ni.

Novi grobovi

Joseph Novince

Včeraj dopoldne je v Park Rehabilitation Center umrl 85 let stari Joseph Novince, vdovec po leta 1964 umrli ženi Agnes, roj. Kummel, oče pok. Harryja, ki je umrl pred leti, tast Anne Novince, 2-krat stari oče, 3-krat prastari oče, brat pok. Jacoba in Franka, zaposlen kot varilec pri New York Central železnici skozi 40 let, vse do svoje upokojitve, član SNPJ št. 142. Pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore Blvd. v sredo, 6. avgusta, v cerkev Marije Vnebovzete ob 9. dopoldne, nato na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes zvečer od 7. do 9. ter jutri popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

Jennie Kordic

Pretekli petek je v Euclid General bolnišnici po kratki boleznii umrla 70 let stara Jennie Kordic, rojena Tekavec, vdova po pok. možu Nicku, ki je umrl pred leti, sestra Anne Sustarsic, Christine Streeter, Berthe Gabriel, Williama, Marie Sayre ter pok. Thomasa, Victorja in Franka, več let zaposlena kot nadzornica pri Patterson Sargent Co., članica društva Utopians pri SNPJ. Pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore Blvd. jutri, v terek, v cerkev Marije Vnebovzete ob 9. dopoldne, nato na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

Julia Zubik

Umrla je 89 let stara Julia Zubik, rojena Kopach, vdova po pok. možu Theodore-u, mati Anne Duplay (pok.), Catherine Kuzman, Mary Ruppert, Evelyn Jankowski in Rose Seiwert, 16-krat stara mati, 26-krat prastara mati in 2-krat praprastara mati. Pogreb bo iz Zak pogrebnega zavoda na 6016 St. Clair Ave. jutri, v terek, ob 12.15 popoldne, v ukrajinskem pravoslavno cerkev sv. Vladimirja ob 1, nato na Lake View pokopališče. Na mrtvaškem odru bo danes popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

V Jugoslaviji vlada rotacija, to je zamenjava ljudi na vodstvenih položajih. Isto načelo velja tudi za republike oz. za izvršne svete, kot tam pravijo vladi. Te navadno zamenjajo vsaka štiri leta. V Ljubljani pa so te dni naredili izjemo in so po dveh letih zamenjali vlado in predsednika vlade. Dr. Anton Vratuša je moral pustiti mesto, ki ga je zasedel pred dvema letoma in sprejeti nove odgovornosti.

Na njegovo mesto so za prvega ministra izvolili Janeza Zemljariča, ki je v prejšnji vladi bil notranji minister, to je šef slovenske policije. Poleg njega so v vladi oz. v izvršnem svetu še trije podpredsedniki in 18 ministrov. Eden podpredsednikov je Dušan Sinigoj, doma iz Dornberka. Dovršil je ekonomsko fakulteto v Ljubljani, bil profesor na ekonomski srednji šoli v Ajdovščini, štiri

Terorizem v Italiji dosegel svoj vrhunec; 84 mrtvih v Bologni

BOLOGNA, It. — Preteklo soboto dopoldne je v čakalnici glavne železniške postaje v italijanskem mestu Bologna eksplodiral močan peklenški stroj, ki so ga menda nastavili neznanji teroristi, pripadniki neke skrajno desničarske organizacije. Eksplozija je bila tako močna, da se je dobesedno zrušil del poslopja s streho vred.

Moč eksplozije in zrušenje poslopja je zahtevalo doslej 84 življenj, reševalci pa še danes iščejo druge ponesrečence. V bolnišnice so pripeljali najmanj 160 oseb, od teh jih je okrog 17, ki so v zelo kritičnem stanju.

Teroristični napad v tem mestu je najgrozovitejši v vsej zgodovini povojne Evrope. Policijski strokovnjaki menijo, da je bilo v peklenškem stroju kakih 40 kilogramov dinamita.

Večina žrtev je italijanskega rodu, med ranjenci pa sta dva Američana, brata.

Komunistične in druge levičarske organizacije so napovedale val protestnih strejkov. Ministrski predsednik Francesco Cossiga je prišel v Bologno in si ogledal razdejavanje v železniški postaji ter obiskal nekatere ranjence.

Sodišče bo obravnavalo o usodi 12-letnega Walterja Polovčaka

CHICAGO, Ill. — Začela se je sodna obravnava o usodi priseljence Walterja Polovčaka, katerega starši se nameravajo vrniti v Sovjetsko zvezo in seveda zahtevajo, da se vrne tudi njihov sin Walter.

Težava je v tem, da mladi Walter Polovčak zeli ostati v ZDA in je zbežal od doma ter celo zaprosil za politični azil. Trenutno biva Walter pri sorodnikih.

Starši so se obrnili na sodišče, na katerem je njihov odvetnik trdil, da je vplival na mladega Walterja nekdo, ki sovraži Sovjetsko zvezo. Walterjeva odločitev torej ne sme biti veljavna in fant mo-

Nasprotujoče si izjave predsednika in Billyja se še nadaljujejo!

WASHINGTON, D.C. — Doslej je Billy Carter podal že tri verzije o tem, kako je prišlo v njegove roke poročilo ameriškega veleposlaništva v Libiji, v katerem je bila oceda o posledicah Billyjevega obiska v tej državi septembra 1978. V najnovejši verziji je Billy pravil, da mu je menda "nekdo" v Beli hiši dal to poročilo. Kdo naj bi to bil, tega se pa Billy ni mogel spomniti.

Kmalu nato je pa predsednikov tiskovni predstavnik in tesni svetovalec Jody Powell seznanil novinarje z novico, da je bil tisti "nekdo" v resnici Jimmy Carter sam. Predsednik se je spomnil te usluge njegovemu bratu, je pojasnil Powell šele, ko je videl kopijo omenjenega poročila, ki so mu ga poslali Billyjevi odvetniki.

Jimmy Carter se je spomnil tega dogodka menda zato, ker je bil napisan na poročilu pozdrav Billyju, v katerem je predsednik brata pohvalil, ker se je le-ta dobro držal v Libiji, državi, v kateri je točenje alkoholnih pijač strogo prepovedano.

Jimmy Carter bo menda več govoril o tem na svoji današnji tiskovni konferenci.

ra biti vrnjen svojim staršem.

Pričala je Anna Polovčak, Walterjeva mati, ki je jokojoč vprašala sodnika, zakaj je morala biti njena družina razdeljena in zakaj sta ona in njen mož izgubila tiste osnovne pravice, ki jih imajo starši v vseh državah na svetu.

Nepristranski opaževanci večinoma menijo, da bo sodišče končno vrnilo Walterja Polovčaka svojim staršem in da bo tako prisiljen vrniti se z njimi nazaj v ZSSR. Sodna obravnava, ki jih bodo brez dvoma sledile mnoge pritožbe, bo pa trajala dalj časa.

V Sloveniji so dobili novo vlado

ri leta pa sekretar komiteja občinske konference ZKS v Novi Gorici.

Notranji ministre je Tomaž Ertl. Diplomiral je na visoki šoli za politične vede in potem bil skoraj ves čas v notranjem ministrstvu; zadnji čas je bil podsekretar oz. podminister. Zunanji minister, oziroma predsednik republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje je Jernej Jan, rojen v Ljubljani. Narodno obrambo so zaupali Martinu Koširju, finance pa Antonu Slaperniku. Tudi ta je povezan z Novo Gorico, saj je bil tukaj podpredsednik občinske skupščine in glavni direktor tovarne Meblo.

Opazovalci menijo, da je predčasna zamenjava prišla na zahtevo Franca Popita, tj. partije, ki ni bila več zadovoljna z dr. A. Vratušo. Menijo tudi, da pomeni zaostroitev partijske kontrole, saj je novi prvi minister bivši šef

telesno kulturo Slovenije in predsednik odbora za gradnjo doma Ivana Cankarja v Ljubljani.

Cepprav so bila področja dela, ki jih je opravljal doslej, zelo raznolika, ga to ni motilo. Dejal je, da ima vsako delo to skupno, da se ima opravka z ljudmi in se dela z ljudmi. Stvarem se je treba pač posvetiti in posel z resnostjo opravljati. Pravijo, da je mož trde roke. Sam je na to odgovoril: "S trdo roko se ne da veliko narediti. Če bi govoril o taki roki, jo razumem le kot voljo, usmerjeno k nekemu cilju. Sicer pa sem srečen, kadar delam z ljudmi, ki ne potrebujejo trde roke, ki imajo sami občutek do dela in odgovornosti. Seveda se zgodi, da človek postane v vedenji in stiku nehoti razzumski, a imam občutek, da ljudje vedno radi sprejmejo odkrito in ostro besedo, saj s tem vedo, pri čem so."

Kot javni delavec je bil zaposlen v tajništvu za notranje zadeve, vmes je bil tudi poslanec, direktor Kliničnega centra v Ljubljani (kjer je umrl Tito), član glavnega in izvršnega odbora SZDL, razen tega predsednik Zveze za

JIMMY CARTER SPREJEL BORBO ZA OHRANITEV ZVESTOBE DELEGATOV!

WASHINGTON, D.C. — Verujoč v veljavnost pregovora, da je najboljša obramba silovita ofenziva, je predsednik Jimmy Carter sprejel borbo za ohranitev zvestobe svojih delegatov, ki se bodo udeležili konvencije demokratske stranke v New Yorku. Konvencija se bo začela v ponedeljek, 11. avgusta, in bo trajala ves teden.

Podpiratelj sen. Edwarda M. Kennedyja v demokratski stranki, kakor tudi tisti, ki so mnenja, da Jimmy Carter ni najboljši možni strankin kandidat na letošnjih volitvah, skušajo doseči spremembo pravil konvencije. Namen te spremembe bi bil, dovoliti vsakemu delegatu popolno svobodo glasovanja za strankinega predsedniškega kandidata. Dejansko bi to pomenilo, da tisti delegati, ki so sedaj obvezani glasovati za Carterja (in ti sestavljajo večino konvencijskih delegatov), bi smeli glasovati za Kennedyja ali koga drugega, ne za Carterja.

Jimmy Carter nasprotuje tem prizadevanjem. Takozvana "odprta" konvencija bi lahko bila zanj usodna, posebno sedaj, ko razburja javnost zadeva okoli Billyja Carterja.

Zbiranje pristašev

Važno za predsednika v teh težkih dneh, ko visi njegova politična kariera na niti, je pokazati, da ga mnogi delegati ter drugi prvaki stranke še podpirajo in da nameravajo njemu ostati zvesti. V ta namen je Carter organiziral vrsto sprejemov in drugih nastopov, na katerih so imeli njegovi podporniki, ki jih ni malo kljub Carterjevimi sedanjim težavam, možnost izražati svoje zaupanje v njegovo sposobnost in poštenost.

Carter je sprejel skupino demokratskih kongresnikov v Beli hiši in se pogovarjal z njimi o svojih trenutnih težavah. Po sestanku so stopili

kongresniki — med njimi je bila tudi clevelandska kongresnica gđc. Mary Rose Oakar — pred televizijske kamere in povedali zbranim novinarjem, da ne odobravajo prizadevanj svojih kolegov v predstavnem domu, ki zahtevajo "odprto" konvencijo.

Kong. Oakar je povedala, da je predsednik skoraj jokal, ko je videl, kako prisrčno so ga sprejeli kongresniki na sestanku v Beli hiši.

Sprejem delegatov

Skoraj pomembnejši od sestanka s kongresniki je bil sprejem skupine 400 Carterjevih delegatov, ki so bili povabljeni v Belo hišo pretekli petek. Ti delegati so se zbrali v sloviti "vzhodni sobi" Bele hiše, kjer jih je pozdravil predsednik Carter s svojo ženo Rosalynn.

Carter je ostro kritiziral zahteve sen. Kennedyja in drugih za odprto konvencijo. To bi pomenilo, je rekel Carter, da bi se odločili politiki za zaklenjenimi vratmi. Odločitev kakih 20 milijonov demokratov, ki so sodelovali na primarnih volitvah in na strankinih konvencijah v posameznih zveznih državah, bi bila lahko na ta način razveljavljena, je dodal.

Zagovorniki "odprte" konvencije pa trdijo, da se je marsikaj spremenilo v mesecih po primarnih volitvah in da mnogi, ki so volili za Carterja februarja ali marca letos, tega ne bi storili danes.

Delegati, zbrani v Beli hiši, so pa potrdili svojo zvestobo Carterju in njegovemu ponovnemu imenovanju. Po sprejemu je odšel predsednik na kratek oddih v Camp David, Maryland. Danes bo imel tiskovno konferenco, na kateri bo moral odgovoriti številnim vprašanjem o zadevi, v katero se je vpletel njegov brat Billy.

V najhujši železniški nesreči v zgodovini Irske umrlo 17 oseb

DUBLIN, Ir. — Potniški brzi vlak, ki je peljal okrog 400 izletnikov iz Dublina na južnoirsko obalo, je iztiril v centru mesteca Buttevant v okraju Cork. Iztirilo je vseh 12 vagonov vlaka.

V tej najhujši železniški nesreči v zgodovini Irske je umrlo 17 oseb, 57 ranjenih potnikov so pa reševalci prenosljivo v bolnišnice. Od teh je več, ki so v resnem ali kritičnem stanju.

Preskvalci menijo, da je prišlo do nesreče zato, ker se je pokvarila kretnica na progi. Posledica te okvare je bila, da je bil preusmerjen brzi vlak, ki je vozil s hitrostjo 40 milj na uro, na stransko progo, namesto da bi peljal naprej po glavni progi.

Vagoni so kmalu nato iztirili. Vzrok, da je bila nesreča tako huda, je bil v tem, ker sta prva dva vagona trčila v kamnit zid. Trčenje je bilo silovito in sta bila vago-

Iz Clevelanda in okolice

Romanje v Lement—

Vsi, ki bodo romali v Lement 9. avgusta z avtobusi, ki jih je naročila Zveza slovenskih cletarnih društev, so vljudno naprošeni, da bodo na sledečih določenih mestih pravočasno in sicer: Pri Sv. Lovrencu na E. 80 St. ob 5.45 zj.; pri Sv. Kristini na E. 222 St. in Miller Ave., pred Sunoco Station, ob 6.15; pri Mariji Vnebovzeti na Holmes Ave., pred cerkvijo, ob 6.30 zjutraj; pri Sv. Vidu, na St. Clair Ave. in E. 62 St. ob 6.30. Vsi trije avtobusi bodo odpeljali točno ob 7. uri zjutraj od E. 62 St. in St. Clair Ave! Romarji naj vzamejo s seboj vse potrebno za eno noč prenočišča v Lementu in gorak jopič. Prilepijo naj svoja imena, naslove in telefonske številke na kovčke. Se enkrat: Bodite pravočasni!

Razprodaja še traja—

V znani Anzlovarjevi trgovini na 6214 St. Clair Ave. še traja velika razprodaja vsega blaga. Cene so znižane najmanj 20%, na razne predmete kar za 50%. Razprodaja bo trajala do sobote, 16. avgusta. Pridite in kupujte!

Seja—

Podružnica Slovenske ženske zveze št. 14 ima svojo sejo jutri, v terek, ob sedmih zvečer v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave.

Spominski dar—

Ga. Agnes Možina, Salem, Ohio je darovala \$10 Ameriški Domovini v spomin pok. Jake in Mary Debevec, kanonika rev. Johna Omana in ge. Marije Žakelj. Hvala lepa! Starokrajski festival, dva piknika so uspeli—

Včeraj se je končal 5-dnevni Starokrajski festival, ki so ga priredili trgovci na E. 185 St. ob sodelovanju raznih drugih organizacij. Kljub dežju, ki je večkrat oviral tako obiskovalce kot prodajalce, je bil Festival uspešen. Včerajšnji KSKJ dan v parku sv. Jožefa je bil dobro obiskan; na Slovenski pristavi, kjer je imel Primorski klub svoj vsakoletni piknik, je bila udeležba manjša od pričakovane. Prevlevalo je pa dobro razpoloženje.

Važen sestanek—

V četrtek, 7. avgusta, ob 7. zvečer, bo važen sestanek v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave., na katerem bodo sodelovali predstavniki sistema socialnega zavarovanja in drugi strokovnjaki. Pojasnjevali bodo postopke in usluga sistema socialnega in zdravstvenega zavarovanja. Sestanek bo poučen za vse občane, posebno pa za starejše ljudi. Pridite!

na stisnjena skupaj tako tesno, da so se morali reševalci truditi več ur, da so sploh prišli do preživelih potnikov. Irska policija je demantirala vesti, da so nesrečo zakrivilo pripadniki na Irskem prepovedane Irske republikanske vojske.

VREME

Pretežno sončno in toplo danes z najvišjo temperaturo okoli 84. Delno oblačno jutri in nekaj toplejše. Najvišja temperatura okoli 88.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 ST. CLAIR AVE. — 431-0628 — Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

James V. Debevec — Owner, Publisher
Dr. Rudolph M. Susel — EditorPublished Mon., Wed., Fri., except holidays and 1st 2 weeks
in July

NAROCNINA:

Združene države:

\$28.00 na leto; \$14.00 za pol leta; \$8.00 za 3 mesece

Kanada in dežele izven Združenih držav:

\$40.00 na leto; \$25.00 za pol leta; \$15.00 za 3 mesece

Petkova izdaja: \$10.00 na leto; Kanada in dežele izven
Združenih držav: \$15.00 na leto.

SUBSCRIPTION RATES:

United States:

\$28.00 per year; \$14.00 for 6 months; \$8.00 for 3 months

Canada and Foreign Countries:

\$40.00 per year; \$25.00 for 6 months; \$15.00 for three months

Fridays only: \$10 per year—Canada and Foreign; \$15 a year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

No. 85 Monday, Aug. 4, 1980

Neizbežnost sprememb

S smrtjo Josipa Broza se je kolo časa pričelo ponovno vrteti tudi za Slovenijo. Spremembe, ki so se porajale v notranjosti naše družbe v "republikli" zadnja desetletja, so ostajale delno potencialne, v kolikor pa so prestopile prag realnosti — ni maral o njih noben odgovoren glasnik poudariti, da gre res za spremembe. Celo Titova smrt naj bi ne bila sprememba! "Vse naj ostane kakor je, na vse veke...", to je bila in je še partijska tiha želja, ki pa je — kakor večina njenih želja: utopična.

Silnice, ki bodo pognale kolo razvoja v vedno hitrejši tek, bodo imele brez dvoma več smeri, več vzrokov in še več imen, a eno samo izhodišče — strah. Strah ima danes v partiji upravičeno svoje mesto — in to kar iz različnih vidikov.

Strah pred negibnostjo. — Čeprav se današnji partiji požvižgajo na Marksa, Engelsa in ostale preroke, vendar vedo, da je družbeni razvoj nekaj realnega, pa čeprav noče slediti predpisanim kolesnicam. Zanikati spremembe, ne predvidevati sprememb, ne sodelovati pri spremembah, pomeni po njihovi lastni terminologiji: postati reakcionar. Negibnost prepušča iniciativo "drugim", zato se je boje, vendar alternativa tudi ni varljiva.

Strah pred notranjo spremembo. — Ne, da bi se bal partiji spremembe! Ker jim res ni več za principe, se tudi spremembe ne boje, dokler ostanejo sami v družbenem sektorju, ki ima oblast in od nje — korist. Vendar vprašanje je, kako izvesti spremembe, da se hišica iz kart ne zruši? Kako, kaj in koliko spremeniti, da se bistvo ne spremeni? Kdo bo pri spremembi pridobil in kdo izgubil? Kandidatov za prvo možnost je precej, za drugo nobenega. Vsak se boji izgubiti. Koliko, kaj...?

Strah pred svetom, ki se spreminja. — Če bi bilo časa na pretek, bi z malo propagande in dialektike lahko z odločitvami odlašali. Tako bi vsaj stara generacija, ki ima na vesti genocid in še kaj, slovesno odšla, preden začne mladi iskati novih poti. Pa ne bo mogoče. Gospodarska stvarnost pritiska. Ničve več ni pripravljene financirati v nedogled... Politični in gospodarski upniki postajajo nemirni. Politične spletke se šele pričenjajo. Kdo vleče niti? Treslaji prihajajo iz središč, kjer vedo, da časa ni na pretek. Medtem pa se poglablja kriza, večja zadolženost, niža zaposlitev, raste inflacija, izginja rentabilnost in vprašanje delitve postaja pereče... Vsem tem pritiskom bo treba najti rešitve, teoretično in praktično, sicer bo prišla od drugod...

Strah pred neizogibnostjo. — Nauk o determinizmu je marsikoga privabil med marksiste. Bilo je "komot" plavati s tokom. Človeka je ta nauk — vsaj v teoriji — rešil osebnih odgovornosti. Plavati po neizogibnih tokovih zgodovine je velika želja vsakega markista. Življenje jih je medtem izučilo, da se je odgovornost nemogoče izogniti in da ima "zgodovinska neizogibnost" več smeri... Če ne uganemo prave, jih bo "zgodovina" povozila. Morda bo treba "zgodovini" zopet pomagati v to ali ono smer... kar ni brez nevarnosti. Nevarno pa je še bolj pustiti, da bi drugi pisali zgodovino, to člani KP prav dobro vedo...

Bančni računi v Švici vlečejo v eno smer, previdnost v drugo, strah pa ukazuje spet drugače. Treba bo osebnih odločitev. Zdj ves marksistični determinizem ne bo več pomagal. Edino odločitve so neizbežne.

Strah za premoženje. — Človek ne bi verjel, a je res. Očetje slovenskega komunizma so postali konservativni. Če bi bilo treba, bi se morda odpovedali celo nadaljnjim privilegijem, a ne temu, kar so si že nagrabili. Družbeni položaj, politični vpliv, gospodarska premoč... ali z drugimi besedami: družbena, politična in gospodarska neenakost — ne, tej se pa ne morejo odpovedati. Preveč drago so jo plačali. Hočejo ohraniti priborjeno. Strah pred izgubo krivično pridobljenega premoženja je divja sila. Premagati strah bi pomenilo odkriti pot do — poguma. A strahov je veliko.

Strah pred resnico. — Ko bi spremembe mogli odložiti recimo za 20 ali vsaj za 10 let, ko bi bile vse partijske laži dokončno sprejete, bi se morda ne bilo treba bati sodbe bodočih generacij. V 35 letih se je marsikaj doseglo, a ne dovolj, da bi člani KP lahko mirno spali, kljub monopolu, ki ga imajo nad propagando.

Pa ne bo mogoče čakati na konsolidacijo laži. Zato bo treba, da KP pri vsaki spremembi stavi pogoje.

Beseda iz naroda...

PASJI SO PAČ TI NAŠI DNEVI...

NEW YORK, N.Y. — Ob koncu junija in začetku julija, ko je šel naš list "Ameriška Domovina" na svoje letne počitnice, za tiste dni pač ne morem reči, da so bili že pasji, kot so tile zadnji pred vstopom v avgust. Vsaj na Njujorskem in pa v našem mestu New Yorku je tako.

Imel sem trden namen, nekaj napisati oziroma nabrati iz revne zakladnice slovenskega dogajanja svetocirilske fare na Osmi in njujorske slovenske srenje. Pa me je v tistih še dokaj hladnih dnevih zagrabil bolezen, katera kar stalno grabi mojega jarkškega prijatelja Matevža. On jo je prav učeno poimenoval, pa čeprav ni nikdar hodil v višje šole. Matevž mi je parkrat zapisal: "Na Tvoje pismo Ti nisem takoj odgovoril, ker me je močno zgrabila "lenoritis". Saj menda veš, kakšne vrste bolezen je to. Na drobno Ti je ne bom razlagal, saj si napravil več šol kot pa jaz..."

Matevž se mi je takole opravičeval v zapoznelem pismu. Jaz pa se moram s tem "pasjim" dopisom najprej opravičiti uredniku Ameriške Domovine G. Suslu. Ob srečanju na mednarodnem festivalu — ne na slovenskem — v Fairfieldu sva se prvič srečala. Pa v tistem šundru in direndaju se ni dalo priti do resnega razgovora. Vendar sem mu obljubil, da bo vsaj dvojje mojih stvari našel na svoji mizi, ko se bo po počitnicah vrnil in zasedel uredniški stol. A po tisti zadnje junjski nedelji me je zgrabila moja "lenoritis" potem pa tista pasjost julijskih dni, prav do današnjega. V hiši je še vlaga pasja, zunaj pa nam od časa do časa izpod nebeskih zatvornic lije, lije... in nam umazan New York pere, pere, ker imajo naši mestni snažili kronično, da, kar skorajda stalno "lenoritis".

Da mi bo lažje ob tej moji bolezni in grešnosti, bom v svojem opravičevanju poklical na pomoč kar iz same Ljubljane glavnega urednika "Družine", enega najboljših evropskih verskih listov, g. Ivana Merlaka. Za nedeljo, 20. julija, je v svoji koloni "Urednik vam" med drugim zapisal tudi tole: "Poletni čas v časnikarskih krogih radi imenujemo "čas kislih kumaric. To pomeni, da je treba ob pomanjkanju novic pobrskati vsepovsod..." In kot naj jaz na Njujorskem pobrskujem in stikam po slovenski življenjski šari, ko je pri slovenskem Sv. Cirilu na

Kontinuiteta laži mora biti prvi pogoj — pred vsako morebitno spremembo. Seveda se bo zdelo ena laž važnejša enim, drugi bodo spet hoteli poudariti drugo, tretji bodo brez dvoma iskali kompromise na račun tovarišev... Resnica? KP je ta pojem že davno zamenjala s pojmom o "družbeni koristnosti". A kdo naj odloči danes kakšna verzija zgodovinske laži bo v novih razmerah najbolj koristna? In... komu?... Seveda pri tem tovariši ne mislijo le na prikrivanje starih zločinov pred in po revoluciji. Če bi se pričelo med njimi samimi pranje umazanega perila — se ne bi ustavilo ne pri stalinizmu, ne pri zlorabi državne in strankine oblasti... To je lahko nevarno igranje, a za vsak slučaj je dobro videti, za nepoštenosti in zločine svojih partijskih tovarišev... Za vsak slučaj...

Lista strahov ni izčrpana. Vse polno jih je v vrstah KP. Resničnih in namišljenih, skupinskih in osebnih, starih in novih.

Res, razmere bodo pripeljale do sprememb v Sloveniji, a predno se bodo razmere izkristalizirale, bo strah med nosilci diktature pričel poganjati kolo usode. V kakšno smer?

Možnih smeri je brez števila — verjetnih pa dosti manj. Tem manj, če pomislimo, da strah — enako kakor egoizem — mrtvi srce in jemlje razsodnost. Tudi v KP.

S. S.

šnih pasjih dni, kot so se zvrstili po moji letošnji "lenoritis".

Tone Osovnik

Ali je kaj novega pri Social Security?

CLEVELAND, O. — Mnogi bralci Ameriške Domovine prejemajo pokojnine od sistema socialnega zavarovanja (Social Security) in so zavarovani v Medicare programu. Nekateri verjetno prejemajo dodatno finančno pomoč v programu S.S.I.

Kakor je običajno pri programih, ki jih upravlja zvezna vlada, so podrobnosti v zvezi s Social Security in Medicare kar precej zapletene in nejasne mnogim prejemnikom. Zavedajoč se tega, organizira uprava sistema socialnega zavarovanja sestanke, na katerih sodelujejo njegovi predstavniki. Med drugim odgovarjajo na stavljena vprašanja in pojasnjuje pogoje in ugodnosti, ki jih nudi sistem S.S. zavarovancem.

Tak sestanek bo v senklerski naselbini v četrtek, 7. avgusta, ob 7. zvečer in sicer v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Poleg predstavnikov sistema socialnega zavarovanja bodo navzoči še clevelandski župan George V. Voinovich in drugi uradniki. Govorili bodo o S.S. sistemu in o drugih programih, ki so namenjeni starejšim občanom.

Pri organiziranju tega važnega sestanka sodelujejo odborniki SND, trgovci na St. Clairju, razni vodilni predstavniki senklerske naselbine in od sistema socialnega zavarovanja, lokalni predstavnik g. Bob Kopec. Okrajni načelnik S.S. William H. Robinson ml. je zadovoljen s prizadevanji organizatorjev in jim izreka posebno zahvalo.

Vsi bralci našega lista so vabljani na ta koristen sestanek. Ker vedo organizatorji, da mnogi stanovalci v tej soseščini ne obvladajo angleščine, so poskrbeli za tolmače, ki bodo prisotni na sestanku.

Ako imate kakšno vprašanje glede pogojev ali prejemkov v zvezi s sistemom socialnega zavarovanja ali Medicare, v vaši koristi je, da se udeležite tega sestanka. Bralci, ki bivajo v Collinwoodu ali drugod v clevelandski okolici, seveda tudi lahko pridejo na sestanek.

Društva in druge organizacije, ki se zanimajo za pojasnila glede S.S. ali Medicare, lahko pokličejo lokalni urad S.S. na tel. št. 522-7290, naj jim ta urad poskrbi predstavnika, ki bo prišel na sejo in govoril o S.S. in Medicare.

Torej, sestanek bo v četrtek, 7. avgusta, ob 7. zvečer, v SND na St. Clair Ave.

Rudolph M. Susel

Mimogrede iz Milwaukeeja

MILWAUKEE, Wis. — Mesec avgust ima v starih knjigah zabeleženih par narodnih imen, kot so Veliki srpan ali otavnik, prašnjek, mešnjek, toplan in osemnik. Pregovori za ta mesec pravijo: Če se avgusta po gorah kadi, kupi si kožuh za zimске noči. — Sonce srpana grozdje meči, z medom navdana ajda diši. — Kadar Velikega Šmarna (15. avgusta) sonce peče, dobro vince v sod poteče. — Velik maren brez dežja — sladko vince bo doma.

Mesec avgust je višek poletja, ki se v drugi polovici že nagiba k jeseni. Ta mesec je dovolj zelenjadi in kompotov. Ribe stoječih voda diše po blatu, raki pa so sedaj najokusnejši. Na vrtu so zrel

paradižniki. Ta mesec je ugoden čas za sušenje raznih zelišč: materine dušice, pehtrana, žajblja, lipovega cvetja in bezgovih jagod. Srpan je tudi mesec gob, ako ni presuho vreme. Sadje hitro dozoreva, dan pa se nam bo čisto po nepotrebnem skrajšal za eno uro in 26 minut.

Stari Rimljani in sedanji prebivalci Italije obhajajo sredi avgusta "feriagosto" — Avgustove praznike, ko zagrabijo vsakega sla po dopustu. V Italiji takrat skoraj življenje zastane, pol trgovin po mestih je zaprtih, vse je na cesti, drveč k natlačenim morskim obalam. In vsako leto postavijo nov rekord prometnih in smrtnih nesreč. Vsem lep pozdrav in vse najboljše želje v vročih pasjih dneh!

Včasih smo starejši ljudje bili prepričani, da sta zima in mraz naša največja sovražnika. Toda letos smo se prepričali, da sonce in huda vročina prav nič ne prizanašata starejšim ljudem, kot smo bili priča v državi Teksas in v drugih sosednjih državah, kjer sta vročina in suša zahtevali že veliko število smrtnih slučajev. Odgovorni zdravniki opozarjajo starejše ljudi obojega spola na vročinsko kap, ki sodi skupaj s sončarico med neljube in smrtno nevarne sopotnike poletnega vročnega vremena.

Do vročinske kapi pride zaradi bolezenskega zastaja toplote v organizmu, torej tedaj, kadar telo ne more odvajati odvečne toplote. To se rado primeri v zaprtih prostorih, kjer je mnogo ljudi, pa tudi na prostem, sredi množice. Običajno ohlajevanje telesa je onemogočeno, ker pot s telesa ne shlapi, vrh tega se telo ne more ohladiti z oddajanjem toplote, ker odbijajo sosednji ljudje prav toliko toplote. Človek v obrazu zariplo pomodri, oči mu izstopijo in zrejo nepremično.

Prizadetega je treba naglo spraviti na hladno ali senčen kraj, mu odpeti vso obleko, ki ga utesnuje, ga skropiti z vodo in pospešiti izhlapevanje s pahljanjem, kar mu olajša dihanje.

Ruski pisatelj L. Tolstoj je dejal, da mora izobraženec imeti um in srce na isti višini in isti težnosti. Kaj pomaaga, če imaš umski talent še tako razvit, če pa v srcu vlada led in brezsrčnost. Kaj pomaaga, če imaš pošteno in dobro srce, a te izprienci izrabljajo. Kaj ti koristi, če imaš univerzitetno diplomu "cum laude", če pa nimaš zdravega razuma.

Teh par uvodnih stavkov se nanaša na bivšega ameriškega državnega tožilca Ramseyja Clarka, ki je pred kratkim vodil 10-člansko protiameriško delegacijo v iransko glavno mesto Teheran, kjer je javno na TV obtožil in obsodil protiiransko politiko ameriške vlade in predsednika J. Carterja. Za to protiameriško obsodbo in uslugo iranski vladi so vse stroške plačali Iranci sami.

Tu sem se zamislil in prišel do logičnega zaključka, čia bi moral bivši državni tožilec R. Clark braniti demokratske ameriške zakone, ne pa jih kršiti. Bivši državni tožilec R. Clark bi moral pokazati ameriškega narodu, posebno mlajšemu rodu, spoštovanje do zakonov, čeprav nam večkrat niso po godu.

Naj dodam tukaj, da je tisti državni tožilec R. Clark, za časa vietnamske vojne šel z igralko J. Fonda prostovoljno v komunistični Hanoi, kjer je bodril komunistične voditelje, čeprav so na drugi

Maks Simončič:

Starček

Ukrivljeno mi je telo;
starikov, suh in bled je
moj obraz.

O Bog, zakaj hitiš z menoj,
zakaj si skrajšal moj
odmerjen čas?

Strani padali in umirali ameriški vojniki. Ko se je vrnil v Ameriko — "nikomu ništa". Clark je padel v pozabljenje vse do iranske ugrabitve 52 ameriških talcev, kjer se je zopet zbudil, na žalost je zopet vstal z levo nogo.

V skoraj vseh državah na svetu bi takega človeka s takimi protidržavnimi prestopki imenovali narodnega izdajalca in ga obsodili v pozabljenje. Ne v Ameriki, kajti ameriška demokracija in njene zakoni so zelo popustljivi in zato jih gotovi ljudje večkrat izrabljajo.

Bivši državni tožilec R. Clark je v Iranu v svoji protiameriški propagandi dokazal svoje simpatije do iranske revolucionarne vlade, kjer streljajo svoje ljudi za vsako malenkost. Bog ve, kako bi iranska vlada kaznovala Iranca, če bi počel to, kar počne R. Clark? V razgovoru z ajatolo Homeini-jem je R. Clark ponudil Irancem sebe za talca, če bi potem Iranci izpustili na svobodo vse ostale ameriške talce. Seveda prebrisan Iranci niso sprejeli te ponudbe, vedeli so dobro za Napoleonove ugotovitve: "Izdajo ljubim — sovražim izdajalca."

Senator B. Goldwater je bivšega državnega tožilca Ramseyja Clarka prekrstil v "ajatola Clark" in rekel, da naj ostane za vedno v Iranu. Misliti svobodno je veliko, misliti pravilno, je veliko več. In še nekaj? Če ga polomi kmet, trpi sam, če ga polomi izobraženec, trpi ves narod!

Pred par tedni so Iranci zaradi bolezni izpustili na svobodo talca Richarda Queenak, ki se sedaj nahaja v ameriški bolnišnici na okrevanju. Ostalim talcem želimo vse dobro, potrpežljivosti in čvrstega zdravlja ter upanje na čimprejšnjo sončno svobodo!

Kulturno življenje slovenske skupnosti v državi Wisconsin in v glavnem mestu Milwaukee je od leta do leta bolj negativno, če ne naravnost revno. Toda zelo bogati in delavni smo v prirejanju piknikov in zabav na prostem. Pohani piščanci, domače klobase, potica in štrudelj-pivo in vino ter sla po stiskanju teles v plesnem polkitem ritmu, v tem smo pravi mojstri.

Pri "bari ali šanku" pa opazi, da bi starci hoteli biti mlajši, mladoletniki pa starejši. Priznajmo, da je danes marsikje v našem življenju v pogledu medsebojnih odnosov zaradi motečih nemorálnih posameznikov, tako zastupljeno, da mora biti človek zelo trden sam v sebi in imeti silno moralno moč, da takšne pritiske lahko vzdrži.

Kdor se pa zanima in ljubi koncerte, opere in razne popevke, ima priloiko vsak petek, soboto in nedeljo zvečer v mesecih juliju in avgustu poslušati in uživati glasbene in pevske nastope v Washington in Humboldt parku. Vse te kulturne prireditve so brezplačne in vsakomur dostopne. Pri zadnjem koncertnem nastopu muzikalnega komedijanta Victor Borge-ja je bilo v Washington parku čez 20.000 ljudi obojega spola. Borge je ta večer pričaral veliko smeha, veselih obrazov in navdušenega aplavza sebi in vsem sodelujočim.

A. G.

FLORIJAN BEVEC:

Energijska katastrofa

IV.

Atomska energija

To je edina rešitev, a ta rešitev bo prišla prepozno. Če bi danes začeli z gradnjo 2000 atomskih elektrarn, bi jih kmaj zgradili do leta 2000 in z vsemi ostalimi viri energije, bi vzdrževali sedanji življenjski standard. To se ne bo zgodilo, zato bomo zašli v energijsko katastrofo, z vsemi posledicami.

Zbledela filmske zvezde, nepriznani novinarji, neugledni politiki in slični poklicni demonstranti, so se spravili na atomske elektrarne kot so se v Angliji na predilne stroje, ko so jih iznašli, a v ostali Evropi na smodnik, ko je prišel med ljudi in začel spreminjati družbo. Ti ljudje so zakasnili razvoj proizvodnje atomske energije in resno okodovali našo družbo.

V razvoju atomske energije smo še na silno primitivni stopnji. Saj šele uporabljamo po Mendeljejevi lestvici (periodični sistem elementov) najlažji element: vodik in najtežji: uran ter plutonij. Vse druge elemente pa še ne znamo izkoriščati za energijske namene. Tu so še neomejene možnosti za razvoj.

Škodljivost atomskega sevanja pri današnji tehnologiji atomskih procesov v elektrarnah je mnogokrat manjša kot kraken za zastrupljanje zraka z izpušnimi plini današnjih zgorevalnih procesov. Alkohol in nesreče v zvezi z njim in uživanje mamil se pa lahko primerjajo po ekonomski škodi in številu žrtev samo z atomskimi bombami. Kje so ti poklicni demonstranti... našli jih boste pri alkoholu in mamili!

S 1000 milijardami, kolikor je potrebno po Wilsonovi oceni za premog, lahko zgradimo 900 atomskih elektrarn. Ostane nam še 100 milijard za razvoj neradioaktivnega atomskega procesa za proizvodnjo energije. Premog nam ostane za nameček, ne da se pa oceniti čistega zraka in neuničenih polj. Prav tako bi obdržali nekatastrofično okrnjen življenjski standard. Vprašanje zahteva veliko znanstvenega dela in ne smemo dovoliti, da bi nas uničevala peščica namišljenih strokovnjakov, pridigarjev in hipijev.

Radioaktivnost

Uranovo sevanje ter ostalih radioaktivnih elementov ni šala. Ameriški strokovnjaki, ker imajo najdaljše izkušnje, ravnajo z radioaktivnostjo s precejšnjo mero previdnosti.

Uran smo izkopal iz zemlje, kjer je ležal v rudnih žilah na milijone let. Na teh radioaktivnih žariščih so gnezdile ptice, kače, zajci in ne letajo okrog z ožganimi glavami ter dvojnimi repi — ta predpostavka je zapeljala ruske strokovnjake, da so zanemarjali varnost na tem področju z zemi posledicami. Prav tako pa je neumestno pretiravanje z varnostnimi zahtevami.

Z umestnimi ukrepi, je veliko lažje kontrolirati radioaktivnost kot onesnaženje s premogom. Pri premogu imamo opravljen 12.000 tonami odpadkov na dan, pri atomskih centralah pa z enim kuhičnim metrom na leto. V najslabšem slučaju, vrnemo radioaktivne odpadke nazaj v naravo toliko razredčene kot smo jih dobili, pri nesrečah je večjih težko, a mogoče.

Pri največji tovrstni nesreči v USA (Three Mile Island) noben prebivalec okolice ni bil izpostavljen večji radioaktivnosti kot je kopalec v enem dnevu na obali Atlantskega. Vedno smo izpostavljeni

naravni radioaktivnosti — še senatorji so si zgradili novo zgradbo na Capitol Hill-u, ki jo čisto nič ne rabijo, a stene žarijo bolj kot je po normah dovoljeno!

Priporočljivo je, da skrbno vskladišimo vse radioaktivne odpadke, ker to bodo v bližnji bodočnosti najcenejši rudniki. Radioaktivne pline, ki nastajajo pri teh procesih, je zaenkrat težko vskladiščiti, ker so količine manjše. Potreben pa je proces, ki ne bo povzročal radioaktivnosti.

Rusi so odstopili Ameriki iznajdbo takega procesa z instrumentom za proizvodnjo energije. Poskusi se nadaljujejo in zgleđa, da bo prva elektrarna z izkoriščanjem vodika delala okrog leta 2000. A prava rešitev je "dirigiran" atomski proces, nekaj silnegega kot so silikonske ploščice, montirane na satelitnih plahutah, ki s sončnimi žarki (fotoni) povzročajo električni tok. Potreben je samo en korak več: najti je treba material, ki se bi aktiviral s karkršnimkoli žarki in se spreminjal v "hladno" energijo, v obliki magnetnih snopov, električnih sunkov in slično. Lahko se zgodi, da bodo našli odgovor na to astronomi pri opazovanju vesolja.

Nasvet mladini

Težko je napovedovati prihodnost na g o s p o d a rskem področju s 100% gotovostjo, saj vremenoslavci in ekonomisti so na enakem nivoju v razvoju njihovih znanosti. Vsi, ki pa smo izven akademskega kroga ekonomistov, si lahko privoščimo "ugibanja", saj običajno sami plačamo račune, če so zaključki napačni. Vsak naj sam premisli in sprejme ali zavrne nasvete.

Avtomobilska industrija bo v naslednjih 5 letih zašla v večje težave kot tiči danes v njih Chrysler. Ne iščite služb tukaj. Kdor je pa že zaposlen na tem področju, naj se pravi pravi za primerno preusmeritev. Letalska industrija in promet bosta nazadovani tja do leta 2000, nazadovanje se bo takrat ustavilo in bo ostalo letalstvo v okrnjeni obliki.

Plastična industrija bo rabila veliko nadarjenih ljudi, ki bodo prihranjevali na materialu, za druge pa ne bo dela.

Industrija s tovornimi avtomobili in prometom bo nazadovala, malo počasneje kot vse, kar je v zvezi z osebnimi avtomobili, vsi mladi, ki delajo na tem področju, naj ozrejo po zaposlitvah pri železnici in vodnem prometu. Že v desetih letih bo zelo težko za tiste, ki bodo ostali v stari zaposlitvi.

Zgradbe z velikimi steklenimi okni, ki rabijo veliko energije, so že sedaj slabe investicije, v desetih letih bo vse napredaj.

Kupujte hiše blizu zaposlitvenih centrov in ob javnih prometnih žilah. Vsi tisti, ki se čutite sposobne, sedaj bo nastopila doba, ko bodo velike priložnosti za nova podjetja. Amerika bo morala preiti na metrični sistem, če bo hotela izvažati industrijske proizvode. Električni avtomobili, proizvodnja energije, investiranje v farme, nova kemična in metalurška industrija, atomska industrija in vse panoge, ki podpirajo razvoj teh industrij, se bodo razmahnile z največjo močjo.

Za iznajdljive prijaha zopet doba neomejenih možnosti, za delojemalce bo pa zelo težko še mnogo desetletij. Starši, podpirajte svoje nadarjene otroke in vzpodbujajte jih, da se gospodarsko osamosvojijo, da odpirajo svoja podjetja in še druge zaposli-

Ivan Prinčič:

Na skrajnih obronkih goriških Brd...

I.

"Kako je z vašo šolo v Krmini?" me je vprašal pred leti prijatelj na neki kulturni in zabavni prireditvi, ko se srečamo stari znanci in prijatelji in posedimo ob kozarcu brica ali vipavca, "ali še živi, imate kaj otrok in naraščaja, je kaj upanja? Ali se naši ljudje zavedajo, kako pomembno je, da naši otroci poleg italijanščine obvladajo tudi slovenščino, svoj materni jezik?"

Takšnim in podobnim vprašanjem prijatelja, ki samo deloma pozna naše razmere, ni bilo konca. Nekdo, ki se zanima za razmere, v katerih živimo slovenski ljudje na skrajnem zahodnem obrobju Brd.

"Kaj pa drugi rojaki tostran in onstran meje," mi je prihajalo na misel, "ali sploh vedo, v kakšnih razmerah živimo in kako trdo se bojujemo za obstoj naših šol, našega jezika in kulture?"

Bili smo takrat še sredi tistih kritičnih let, ko so začele vsihati mnoge slovenske šole. Zamrla je bila slovenska šola v Mirniku nad Krminom, slovenska šola v bližnjem kraju Škriljevo pa je imela vpisane le enega učenca in je kmalu prenehala.

Razmere, v katerih so se po vojni znašle slovenske družine v okolici Krmina, na italijanski strani zahodnih Brd, so bile v marsičem težje kot drugod v zamejstvu: nova državna meja jih je povsem odrezala od preostalega dela Brd, predvsem od območja Medane, ki je v svojem farnim, verskim in kulturnim življenjem dajala stoletja življenjski utrip kmečkimi slovenskim domačijam, raztresenim vse do mesta Krmin.

Ljudje so bili z mejo nenedolga ločeni od sorodnikov, znancev, prijateljev onstran meje; izgubila so se poznanstva, prekinitven je bil stik z briškimi slovenskimi življenjem, kulturnim in družabnim; število slovenskih družin je bilo tostran meje sicer precejšnje, toda živele so raztreseno, ni bilo neke večje slovenske vasi in fare, kjer bi se vsak dan srečavali po delu in opravkih in zbirali ob nedeljah in praznikih po maši; končno še vsakdanji stik s furlanskim in italijanskim svetom v bližnji Furlaniji, kamor je bilo treba v trgovino, na razne urade in po drugih opravkih.

V takih razmerah je raznarodovalna propaganda našla ugodna tla. Slovenski ljudje so začeli v vedno večjem številu vpisovati svoje otroke v italijanske šole, v prepričanju, da je učenje slovenskega jezika le izguba časa, nepotrebnost in celo ovira pri znanju in obvladanju italijanščine. Tu pa je nujno potrebno kar najboljšo znanje italijanščine, saj smo "pod Italijo". Tu bodo otroci odrasli, se izučili svojega poklica, v italijanskem svetu se bodo uveljavljali. Čemu torej še slovenščina?

Vprašanja, ki za slovenske ljudi nikakor niso nova, saj se pojavljajo že okrog sto let, odkar se je bil začel nemško-nacionalni pritisk na Slovence v duhu znanega načrta za nemški most do Jadrana. In odkar so se na Primorskem že pred prvo vojno okrepile težnje irendističnih in liberalnih ter nacionalističnih italijanskih krogov, da poitalijansko živijo. Čas je sedaj! Slovenci potrebujemo najbolj podjetnikov. V tem oziru smo na zelo nizki stopnji. (Dalje)

jančijo vso Primorsko in s tem utrdijo "naravne" meje Italije, ki naj bi potekale po vrhovih in grebenih Julijskih Alp.

Vprašanja, ki jih je poprej najbolj občutil slovenskega izobraženstva. Toda zaradi novih mej po prvi in po drugi svetovni vojni so postala temeljna postavka v vsakdanjem življenju naših ljudi v zamejstvu. Vprašanje ohranitve ali opustitve domačega jezika, za katerega se mora odločiti vsaka slovenska družina in celo posameznik skoraj vsak dan.

Že ob otrokovem rojstvu se morajo starši odločiti, če ga bodo učili in z njim govorili slovensko. Čež nekaj let se je treba znova odločiti, da ga vpišejo v slovensko šolo, potem mu svetujejo, kakšen poklic naj si otrok po končani šoli izbere in, če naj se vpiše naprej v višjo šolo, slovensko ali italijansko? Ko odraste, se postavi vprašanje proke in vzgoje otroka.

Znova se je treba odločiti, v kakšnem jeziku naj bo poroka, kako se bo govorilo v novem domu, kako se bodo vzgajali otroci, v kakšnem jeziku naj se opravljajo pogrebni obredi za umrle starše in sorodnike.

Življenjska vprašanja, katerih pomena so se naši slovenski narodni voditelji in politiki vedno jasno zavedali. Znani goriški politik dr. Andrej Gabršček je o razmerah pri nas pred prvo svetovno vojno napisal obsežno knjigo spominov z naslovom "Goriški Slovenci", ki je izšla v Ljubljani leta 1934. V njej omenja na strani 272 tudi razmere na območju Krmina in piše:

"V Krmini samem smo imeli že lepo število posestnikov in trgovcev, tudi štiri gostilne so bile v naših (t.j. slovenskih, opp.) rokah. Posrečilo se nam je res kupiti za družbo sv. Cirila in Metoda primerno šolsko poslopje, ki je stalo nekaj nad 15.600 kron. Tu je bilo prostora za otroški vrtec, za dvorazredno šolo, za stanovanje učiteljskega in pripraven vrt za poletno igrišče.

Otrok je bilo takoj zadostno število in šola je bila odprta na 29. septembra tega leta z enorazrednico. Učitelj Rudolf Reja. Vrtačo leto še ni bilo. — V letu 1910 smo imeli že dvorazrednico in otroški vrtec. Leta 1913 je bilo v vrtaču 28, v šoli 83 otrok. Izdatki 5.785 kron. Učiteljstvo: Josip Ribičič, Ljudmila Erjavčeva, vrtnarica Marija Resova."

V isti knjigi poroča dr. Andrej Gabršček na strani 401, da je v omenjeni hiši v Krmini poleg šole in vrta tudi prostor za Bralno društvo. Dne 3. marca 1912 se je v šoli vršil občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda in Bralnega društva. Dr. Gabršček poroča na isti strani:

"Imenovati morem edino le vrlo blagajničarko Ljudmilo Erjavčeva, hčerko pokojnega pisatelja Franca Erjavca, ki je bila učiteljica na naši šoli in ki se je vsa posvetila temu našemu rodovitnemu manjšinskemu delu... — Na poročilo nadučitelja o koristi te šole so starši ganljivo pravili: Mi pa znamo govoriti furlanski in slovenski. Ali slovenska govorica nam gre od sreca in Slovenci hočemo ostati. Tudi naši otroci morajo ostati zvesti Slovenci do groba, naj pa le znajo tudi furlansko in laško. — Vesel sem bil uspehov — svojega dela v tej obsejni občini."

Že takrat pa se je v naših krajih postavljalo vprašanje

dušnopastirske oskrbe slovenskih vernikov v njih materinem jeziku. Dr. Gabršček omenja v isti knjigi v nadaljevanju na naslednji strani še to:

"Ta dan smo ustanovili pripravljalne odbore za ustanovitev: Cerkevno-bogoslužnega društva, da spravimo slovensčino tudi v cerkev..."

(Dalje)

Tako je zapisal znani politik in zaslužni narodnjak dr. Andrej Gabršček o časih pred prvo svetovno vojno. Po prvi vojni pa se o tej šoli sploh ni več govorilo in mi tudi ni znano, kako se je končala zadeva s poslopjem, ki je bilo lastnina Družbe sv. Cirila in Metoda.

(Dalje)

sredno za tem njegovo zavrzanje. Previdna, smotrna vožnja nam prihrani kar precej gazolina.

Varujmo se naglega zaviranja, če to ni nujno, in še bolj naglega poganjanja. Nekateri poženejo svoj avto, ko zagledajo zeleno luč, z vso brzino, namesto, da bi pustili motorju nekaj več časa za doseg polne brzine.

Važne so gume, oziroma višina njihove polnitve. Manj gazolina porabimo, če so gume trše, ker tako gladkeje tečejo po cesti. Prednji kolesi naj imata vedno enako polne gume, prav tako zadnji. Običajno sta sprednji nekaj manj polni kot zadnji.

Motor avta mora biti vedno pravilno "uglašen", zračno cedilo čisto, če hočemo varčevati z gazolinom.

Največ lahko prihranimo na gazolinu, če avto enostavno pustimo v garaži, kadar naša pot ni dolga ali naš opravke ni daleč od doma. Ne bomo prihranili le gazolina, ampak bomo s hojo okrepili tudi svoje zdravje. Koliko smo nekaj hodili, sedaj nam je pa že predalec iti peš do trgovine ali drogerije takoj za ogrom ali nekaj sto korakov od našega doma.

Žrtvujemo se za svoj tisk, ohranjamo naš slovenski list Ameriško Domovino!

Prijatelj's Pharmacy

St. Clair Ave. & E. 68 St. 361-4218
IZDAJAMO TUDI ZDRAVILA ZA
RAČUN POMOČI DRŽAVE OHIO
AID FOR AGED PRESCRIPTIONS

MALI OGLASI

PROSTOREN ZIDAN RANC

išče družino, ki sama išče prostoren dom s parcelo 200 x 261, na kateri je še ena stavba. Odlično za obrtnika kot je pleskar, tesar, mehanik, vrtnar itd. Ranč ima družinsko in rekreacijsko sobo ter klet.

LOCATION REALTY

Blizu E. 185 St.

Kolonialna s 4 spalnicami in 2 kopalnicama. Mora biti prodana! Stavite ponudbo!

LOCATION REALTY

531-8788

FOR RENT

3 unfurnished rooms & bath. Up. adults. No pets. E. 71 St. near St. Clair.

Call 361-0989 after 4 p.m.
(75,76,78,79,81,82,84,85)

HIŠA NAPRODAJ

Dvodružinska z 2 garažama, na E. 67 St.

Kličite 831-6762

(83-90)

For your problem home - roof, porch, steps, paint (exterior, interior) call 681-0683 anytime. Estimates free.

(x)

HIŠA NAPRODAJ

Enodružinska. 7 sob. Blizu svetovidske šole. Kličite 442-1102 ali 481-6334 po 6. uri zvečer.

(X)

Apartment for Rent

Newly decorated, E. 65 St. & St. Clair. Reasonable rent. 431-2939 or 881-8592

(84-85)

FOR RENT

2 suites up. 4 rooms each, plus bath. Heat included. Partially furnished. Prefer gentlemen or singles. No children or pets. Rent \$190.00 each. Call 486-0528.

(84-87)

V NAJEM

Se odda 5 sob zgoraj, blizu Sv. Vida. Nič otrok. Kličite med 9 in 4:30 — 431-0628.

(85-88)

Ameriška Domovina
družni Slovence po vsem svetu!

KOLENDAR društvenih prireditev

AVGUST

10. — Slovenski športni klub priredi "SuperTeam" piknik na Slovenski pristavi. Tekme se začnejo ob 1.30 pop. Bo tudi zabava s plesom.

13. — Odbor Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. priredi "3000 Reverse Drawing" in večerjo v korist Doma. Začetek ob 6.15 zvečer.

17. — Žegnanje pri fari Marije Vnebovzete v Collinwoodu.

Od 2. popoldne do 9. zvečer.

24. — Športni dan in piknik društva Triglav. Ob 11. dop. sv. maša, nato kosilo, tekme v odbojki in zabava s plesom. Igrajo "Veseli Slovenci" iz Sheboygana.

SEPTEMBER

7. — Društvo S.P.K.B. Cleveland priredi vsakoletno romanje k Materi božji v Frank, Ohio.

13. — Pevski zbor Fantje na vasi priredi koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Začetek ob 7. zvečer.

21. — Oltarno društvo sv. Vida priredi svoje vsakoletno kosilo v avditoriju farne šole.

25. — Ženski odsek Slovenskega doma za ostarele na Neff Rd. priredi večerjo v korist Doma v SND na St. Clair Ave. Pričetek ob 6. uri zvečer, večerja ob 7. zvečer.

28. — Društvo Triglav, Milwaukee, priredi Vinsko trgatav v Parku. Začetek popoldne s kosilom. Za zabavo igra Frank Sezon.

28. — Društvo sv. Vida št. 25 KSKJ bo obhajalo 90-letnico obstoja s sv. mašo ob 9.15 dop. v cerkvi sv. Vida, nato z zajtrkom za vse članke in njihove družine v cerkveni dvorani.

28. — Ansambel "Galebi" in dekliski tercet "Mavrica" iz Opčin pri Trstu priredita koncert v avditoriju pri Sv. Vidu. Pričetek ob 3. popoldne. Po prireditvi domača zabava — igra ansambel "Galebi".

OKTOBER

11. — Klub slovenskih upokojencev za Newburg-Maple Hts. priredi večerjo in ples v SND na E. 80 St. Večerjo Servirajo od 6. do 9. zvečer.

11. — Društvo S.P.B. Cleveland priredi prijateljsko srečanje ob 30-letnici prihoda v Ameriko z družabnim večerom v avditoriju sv. Vida.

18. — Pevski zbor Glasbena Matica priredi večerjo in ples v počastitev 50-letnice svojega obstoja v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Pričetek ob 6.30 zvečer.

18. — Tabor, DSPB Cleveland, priredi svoj jesenski družabni večer v Slovenskem domu na Holmes Ave. Igrajo "Veseli Slovenci".

25. — Štajerski klub, Cleveland, O. priredi martinovanje v avditoriju pri Sv.

Vidu. Pričetek ob 7. zvečer.

Igrajo Veseli Slovenci.

NOVEMBER

8. — Praznovanje 30-letnice društva Triglav, Milwaukee, v dvorani cerkve sv. Janeza na Cold Spring Rd. s svečanim sporedom. Pričetek ob 6. zvečer.

8. — Belokranjski klub priredi svoje vsakoletno martinovanje v Slov. narodnem domu na St. Clairju. Igra orkester John Hutar "Just for You".

9. — Slomškov krožek postreže s kosilom v avditoriju pri Sv. Vidu od 11.30 do 1.30 popoldne.

29. — Mladinski pevski zbor, Kr. 3 SNPJ priredi večerjo, koncert in ples v SDD na Waterloo Road.

23. — Fara Marije Vnebovzete priredi Zahvalni festival. Od 2. popoldne do 9. zvečer.

DECEMBER

7. — Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi MIKLAVŽEVANJE v farni dvorani. Pričetek ob treh popoldne.

14. — Dr. sv. Jožefa KSKJ št. 169 bo imelo svojo božičnico ob 3. popoldne v Slovenskem domu na Holmes Ave.

Ko se gazolin draži

Cene gazolina vstrajno rastejo. Pred 20 leti smo plačevali za 1 galon 20 centov, sedaj plačujemo povprečno \$1.15, predsednik Shell Oil pa je pretekli teden, ko je tekem dveh tednov družba ponovno povišala ceno svojega gazolina za po 5 centov, napovedal, da bomo morali ob koncu letošnjega leta plačati za 1 galon gazolina kar \$2 ali celo več.

Za starejši rod, ki se spominja "starih, dobrih časov", ko je dolar še veliko veljal, so nove cene huda bolečina. Posebno velja to za one, katerih dohodki so omejeni na picle pokojnine Social Security.

Avto je prometno sredstvo naše dežele, navadili smo se ga v taki meri, da ga enostavno ne moremo pogrešati, četudi postaja iz dneva v dan njegova raba dražja. Dražji so avtomobili sami, dražji so zavarovalnina, dražje je vzdrževanje, ko cene vseh popravil in nadomestnih delov skokoma rastejo. Največ skrbi povzroča vendar gazolin. Na eni strani se bojimo, da ga ne bomo mogli naglo dobiti, ko ga bomo najbolj potrebovali, na drugi pa smo vedno bolj v dvomu, kako bomo zmogli rastoče cene.

Ameriška avtomobilska zveza je nedavno objavila vrsto nasvetov, ki naj nam pomagajo varčevati z gasolinom in tako seveda tudi s stroški zanj.

Strokovnjaki AAA svetujejo, da smo pri vožnji z avtom pazljivi, da zasledujemo tok prometa, da gledamo daleč pred seboj cesto, kar nam omogoča vožnjo uravnjavati tako, da čim bolj omejimo poganjanje avta in nato nepo-

KANONIK J. J. OMAN:

25 let med clevelandskimi Slovenci

Končno je vendarle napočil ponedeljek in z njim tudi težko zaželeni vlak na Valley. Pri bratu me je čakalo že več pisem in prvo, ki sem ga odprl, me je močno presenetilo. V njem je bil od g. župnika Ponikvarja tale brzjav: "Father Lavrič dead. Come back at once!" kar bi rekli slovensko: "Father Lavrič je umrl. Pridi precej nazaj!"

Ta žalostna novica me je v dno srca pretresla. Father Lavrič je bil takrat župnik fare Sv. Lovrenca v Clevelandu. Šest let je že opravljal svojo pastirsko službo vestno in v splošno zadovoljnost faranov. Tik pred odhodom iz Clevelanda sem ga videl še zdravega in veselega. Bil je komaj 45 let star, torej v najboljši moški dobi. Kaj je povzročilo tako naglo smrt, tega brzjav ni omenjal. Pozneje sem zvedel, da ga je bila zgrabila huda pljučnica in mu po kratkem bolehanju dne 23. julija 1915 pretrgala nit življenja.

Kaj naj bi storil? G. župnik mi veli: "Pridi precej nazaj!" Pogledal sem datum na pismu in preišleval. Pismo me je že več dni pri bratu čakalo in Father Lavrič je bil tedaj tudi že pokopan. Odločil sem se, da bom nadaljeval začetano pot. In tako sem tudi storil. Ustavil sem se mimogrede v Seattle, Tacomi, v Portlandu in v San Franciscu, kjer sem obiskal tamkajšnjega slovenskega župnika Fathra Turka in si ogledal znamenito razstavo. Od tam sem poletel v Los Angeles in San Diego, kjer sem se slučajno sešel s svojim sorodnikom F. Mencingerjem. Prezrl tudi nisem slavne Tia Juana (Tia Hoana) v Mehiki. To je mahna in drugače ne-

znatna vasica tik ob meji na meksikanski strani. Obišče pa jo sleherno leto nešteto ameriških turistov, da se potem lahko bahajo, češ, tudi v Meksiki sem bil.

Moj dopust je potekal, treba je bilo misliti na vrnitev. Po dolgi vožnji skozi neprijazno puščavo v državi Utah smo prišli v Salt Lake City tudi v državi Utah, kjer sem mimogrede obiskal nekaj sorodnikov.

Tam so mi pošle "Washingtonove podobice" in slabo bi se mi godilo, da mi ni sorodnik z malim posojilom priskočil na pomoč. Tako sem tedaj potoval po svetu samo na upanje.

V Leadvillu v Pueblo sem se za en dan ustavil pri Fathru Cirilu Zupanu, ki me je bil pred dobrimi 25 leti pripravil na prvo sv. obhajilo. Takrat je bil namreč g. Ciril Zupan še v opatiji sv. Janeza Krstnika v Minnesoti, odkoder je oskrboval tudi slovensko faro sv. Stefana. Iz Puebla me je vodila pot v Denver, v St. Louis, Chicago in odtod zopet nazaj v Cleveland.

Ne vem, zakaj sem vse to povedal? Morda zato, da boste laže razumeli moje veselje, ko sem po dolgi in utrudljivi vožnji na vlak v Clevelandu zopet stopil na trda tla. Ne morem povedati presenečenja, ki sem ga doživel, ko me je na postaji v Clevelandu nepričakovano obsulo 50 do 60 šolarjev. Vsi vprek so govorili, se smejali, skakali in plesali okrog mene, da od ginjenosti niti vedel nisem, kaj naj bi jim rekel.

Kdo jim je povedal, da bom prišel, še danes ne vem. Sumim pa, da je bil Mr. Anton Grdina tisti, ki je za mojem hrbtom vprizoril ta otroški hozana.

Kako sem postal župnik pri Sv. Lovrencu

Otroci so me venomer spraševali, če bom še ostal pri Sv. Vidu. Nekam čudna se mi je zdela ta otroška radovednost, ker o kakšni premetitvi niti sanjal nisem. Saj sem bil še skoraj novinec v duhovskem poklicu. Tudi sem bil popolnoma s svojo dosedanjo službo zadovoljen in si nisem želel nikake spremembe.

Ko sem se vrnil k Sv. Vidu, me je Father Ponikvar natanko poučil, kako je bilo z rajnim Fathrom Lavričem, kako so farani žalovali za njim in kako je fara Sv. Lovrenca že zopet preskrbljena, ker župnikuje tam Father Berk, tudi Slovenec po rodu.

Če je Father Ponikvar vedel kaj več, kakor je povedal, ali pa vsaj slutil kaj več, še danes ne vem. Vsakakor se mi je čudno zdelo, ko sem nekaj dni nato dobil poziv, naj pridem v škofijski urad.

Škof Farrelly je imel navado, da je najprej povedal kako šaljivo in tako pripravil človeka, ki je imel z njim opraviti, ob tisto resnost, ki jo imamo, kadar uradno govorimo s svojim višjim predstojnikom.

Tudi tedaj je bila najprej mala šala na vrsti. Takoj nato pa je prišlo nekaj, kar ni bila šala ne smeh. "Father Oman, we have decided to appoint you as pastor of St. Lawrence parish. What do you think of it?" Kot strela z jasnega neba me je zadela ta nepričakovana vest.

(Se nadaljuje)

Nasveti za obstoj bratskih organizacij

V zadnji številki Glasila smo priobčili značilne misli in nasvete iz govora znanega fraternalista Mr. Louis F. Probesta pod naslovom: "Kaj pomaga k rasti bratskih organizacij?"

"FRATERNAL MONITOR", glasilo Ameriške Bratske Zveze, je v svojem uvodniku opozoril, da bratske organizacije niso soočene samo s problemi, kako napredovati, ampak je marsikateri bratski organizaciji ogrožen že sam obstanek. Uvodnik navaja nekaj svarilnih znamenj, ki določno nakazujejo konec gotove bratske organizacije:

Ali je povprečna starost uradnikov glavnega odbora, uradnikov krajevnih društev ter članstva v splošnem vsako leto višja? Če je tako, organizacija počasi umira.

Ali je sistem krajevnih bratskih društev v razpadanju? Z gotovostjo lahko trdimo, da je bil začetek bratskih organizacij zgrajen v resničnem bratskem duhu medsebojne pomoči. Bratske organizacije so se razvijale in napredovale po ustanavljanju novih društev. Mesečni društveni sestanki so bili pred leti važen del družabnega življenja vseh članov. Na žalost, danes pa izgleda, da je važna in glavna zadeva samo zavarovalnina. Pri mnogih bratskih organizacijah društveno življenje zamira in vodstvo društev ne ve, kako to zopet poživiti.

Za sam obstanek bratske organizacije je nujno, da organizacija vsako leto vpiše več nove zavarovalnine kot je v istem času izplača.

Ali se vodstvo vaše organizacije pomišlja, da bi izdalo kaj več denarja za bratske aktivnosti?

Na letnem sestanku 1979 Ameriške Bratske Zveze je knjigovodski preglednik svetloval: Izdatki za bratske aktivnosti morajo biti kot minimalni standard enaki vsoti, kot bi teoretično morali plačati federalne in državne davke, katerih smo kot bratska organizacija oproščeni. To je zelo važno, ker le izdatki za bratske aktivnosti nas upravičujejo do davčne oprostitve. Bratske organizacije, ki premalo žrtvujejo za bratske aktivnosti, se izpostavljajo nevarnosti, da izgubijo davčne olajšave.

Kakšne so torej možnosti za nadaljnji obstanek bratske organizacije, če se organizacija resno trudi in prizadeva za svoj obstanek? NOVI ČLANI IN NOVA ZAVAROVALNINA, ki jih pridobivamo potom bratskih aktivnosti. Vsaka organizacija mora imeti mlad prirastek in stalni dotok nove zavarovalnine, če še na dolgo računa na svoj obstanek.

Samo po sebi je razumljivo, da vsaka organizacija poskuša zmanjšati izdatke. Toda pri tem naj ne škrtja pri izdatkih za bratske aktivnosti. Izdatki za bratske aktivnosti morajo sicer biti sorazmerni s številom članstva in finančno močjo organizacije, toda absolutno je potrebno redno nekaj žrtvovati za bratske aktivnosti, če hočemo ostati resnična bratska organizacija. Bolj pametno je omejiti izdatke glavne pisarne in druge splošne izdatke kot štediti pri izdatkih za bratske aktivnosti. — Junij, FRATERNAL MONITOR

Bratovske skladišnice - prve zamisli fraternalizma O idrijskem rudniku

Washington, D.C. — Različni podatki opisujejo odkritje živega srebra v Idriji leta 1490, spet 1497, torej prav v času, ko je Krištof Kolumb jadral v Ameriko.

Slovenski pisatelj Fran Erjavec nam je opisal v zgodbi "Ni vse zlato kar se sveti", kako se je godilo človeku, ki je svoje odkritje pokazal zlatarju. Zgodovinsko pa je do-

kazano, da je odkritelj zaupal svojo skrivnost kmetu Kancianu Anderlu in z njim in še nekaterimi prijatelji ustanovil prvo družbo za izkoriščanje rude.

Ta prva družba je že 1504 prodala svojo pravico neki rudarski družbi, ki je začela z izkoriščanjem in je pozneje dobila ime "Rudarska družba sv. Ahaca." V letu 1509 je cesar Maksimilijan dovolil, da so v Idriji odprli še nove rove. Ta cesar je za Slovence zanimiv posebno zato, ker je bil menda edini iz habsburške vladarske hiše, ki se je učil slovenščine. Še istega leta so Idrijo zasedli Benečani, katere pa so že naslednje leto cesarski pregnali. Isti cesar je podelil rudnik, katerega so izkoriščali Benečani, Družbi sv. Ahaca. Strah pred Benečani je tudi povzročil, da so rudarji med leti 1520 in 1531 zgradili idrijski grad.

V letu 1520 je začela delovati še ena družba, ki je odprla "Rov sv. Katarine," cesar Ferdinand I. pa je 1523 dovolil odpreti še "Jurijev rov." Leta 1525 so plazovi s Kobilove planine zajezili Idrijo, da je skoraj zalila rudnike. Sedem let pozneje se je vdrl rov in pokopal pod seboj večje število rudarjev.

Razvoj rudnika v tistih časih ni bil posebno razveseljujiv. Dolgovi so začeli rasti in tako se je nadvodva Karel, ki je upravljal takratno Notranjo Avstrijo, kamor so bile vključene slovenske dežele, odločil, da v svojem imenu prevzame kopanje rude v Idriji. Po različnih pripravah je bil izdan odlok te vrste dne 6. aprila 1580 v Gradcu. Ta odlok je ostal v veljavi do razpada habsburške vladavine in je bil s tem rudnik podržavljen.

Turki razvoja v Idriji niso posebno motili, čeprav so na svojih pohodih prišli do Spodnje Idrije, do Črnega vrha in Vipavske doline. Idrija je prišla pod nekdanjo Kranjsko v letu 1783, ko je Kranjska izgubila Reko z okolico. Rudnik sam pa nikdar ni spadal pod deželo, ampak so ga upravljali cesarski uradi na Dunaju.

V času francoskih vojn so Francozi vladali v Idriji od 1797 do 1798 in spet dva meseca v letu 1805. V letu 1809

je Idrija postala del Ilirskih provinc in ostala tako do leta 1813, ko je prišla spet pod avstrijsko upravo. V času francoske uprave je postal rudnik osebna Napoleonova last.

V letu 1848 so slovenski rudarji zahtevali z ostalim slovenskim ljudstvom vred svoje narodne pravice in politično svobodo. Po tem času so se začeli zanimati tudi za prvo svetovni vojni je Idrija z rudnikom vred pripadla Italiji.

Tehnično se je rudnik ves čas svojega obstoja zelo počasi izpopolnjeval. V dobi italijanske okupacije je rudnik dosegel najvišjo proizvodnjo, toda brez vsake tehnične modernizacije, ker je Italija hotela rudnik čimbolj izkoriščati, ne da bi vložila vanj kakršnih koli investicij.

Po drugi svetovni vojni je Idrija z rudnikom v Jugoslaviji. Toda povpraševanje po živem srebru v svetu se je zmanjšalo. Delni vzrok za to je tudi v tem, da živo srebro povzroča onesnaženje okolja.

Zato je bil rudnik v nekaterih časih zaprt, v kratkem pa ga bodo zopet odprli.

Delo v rudniku nikoli ni bilo lahko. Tudi na rudarjih se s poškodbami na zobeh in drugih okvarah pozna slab učinek živega srebra na človeški organizem. Toda slovenski rudarji v Idriji so bili prvi, ki so spoznali moč skupnosti v zavarovanju z organiziranjem bratovskih skladnic. V nekem smislu so bili predhodniki fraternalizma v Ameriki, ki se je v novem svetu razvil za vse stanove med vsemi narodnimi skupinami. Ameriška slovenska katoliška jednota (KSKJ) lahko gleda v slovenskih rudarjih v Idriji svoje predhodnike. Naša naloga je danes, da na tej podlagi zgradimo močna društva, ki bodo gradila na podlagi katoliške vere in slovenskem izročilu naših pionirjev.

Ameriki je Idrija posredovala ime rudarski naselbin New Idria v San Benito County v Kaliforniji. O tem in drugih zemljepisnih imenih slovenskega porekla pa bomo obširno izvedeli v novem Ave Maria koledarju za leto 1981.

E. A. Kovačič

20% POPUSTNA RAZPRODAJA

ZAČNE 28. JULIJA

V ANZLOVARJEVI TRGOVINI!

6214 St. Clair Ave.

Gene vsega blaga so znižane najmanj za 20% Razprodaja bo končala 16. avgusta

RAZPRODAJA VKLJUČUJE:

50% POPUST NA SRAJCE, HLAČE IN PLETENE JOPICE ZA MOŠKE IN FANTE

50% POPUST NA BLUZE, KRILA IN HLAČE ZA ŽENSKO IN DEKLETA

50% POPUST NA ŽENSKO OBLEKO

CICHOCKI LEGAL CLINIC

ATTORNEYS-AT-LAW
6428 St. Clair Avenue
641-3942

"Legal Services at Reasonable Rates"
SAVE

ETHEL BOJNEC

roj. SUMAK
ki je umrla 4. avgusta 1977.

Minilo je že leta tri, odkar si nas zapustila Ti. Pogrešamo ljubeči Tvoj smehljaj, zaman, zaman Te kliče mo nazaj.

Spomini vedno k Tebi nam hite, kot svetla luč nam svetijo v srce.

Ko tudi nas zagrne groba noč, združila nas bo v raju božja moč.

Zalujoči:

Joseph — mož;
Pauline in Elizabeth — hčerki;
Martin in John — zeta;
Thelma — snaha;
vnuki in vnukinje, pravnuki in ostali sorodniki v Sloveniji
Fairfield, Conn., 4. avg. 1980.

NOVICE- z vsega svela

NOVICE- ki jih potrebujete

NOVICE- ki jih dobite še sveže

NOVICE- popolnoma nepristranske

NOVICE- kolikor mogoče originalne

NOVICE- ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

Ameriška Domovina

Povejte lo sosedu, ki še ni naročen nanjo

AMERIŠKA DOMOVINA

bi morala biti

vsaki slovenski hiši